

(כ) [ב] לא ידבר שם, ויסגר הדלת בעדו משום צניעות (אור זרוע): ג יאם רוצה (ה) למשמש בפי טבעת בצרור או בקיסם לפתח (ז) נקביו, ימשמש קדם וישב ולא ימשמש אחר שישב, מפני שקשה לכשפים: ד הלא יגלה עצמו כי אם מלאחריו (ז) (ח) טפח ומלפניו טפחים, ואשה, מאחריה טפח ומלפניה ולא כלום: ה יאם נפנה במקום (ז) מגלה (ח) שאין בו (ט) [ג] מחצות, יכון שיהיו פניו לדרום ואחוריו לצפון (ט) או איפכא, אבל (י) בין מזרח למערב אסור. * (ולהטיל מים, בכל ענין שרי) (בית יוסף בשם הרמב"ם): ו יוכן אסור לישן (יא) בין מזרח למערב אם אשתו עמו, וינכון להזהר (יב) אפלו בשאין אשתו עמו: ז והמטיל מים מן הצופים ולפנים (פרוש), מקום שיכולים לראות משם הר הבית, ומשם והלאה אין יכולים לראות, רש"י, (י) (יג) [לא] ישב ופניו כלפי הקרש, (יד) [אלא]

באר הגולה
 ר שם ה שם כ"ג ו שם
 ס"א לפרוש ירושלמי
 והתוספות שם והרא"ש
 והרשב"א שם ז ברכות
 ה לפי פרוש התוספות
 ח בית יוסף לדעת
 הרמב"ם בפסק ז
 מהלכות בית הביתרה
 ט שם בגמרא ס"א ולשון
 הרמב"ם שם

שערי תשובה

מקור חיים למדר"ה כהן ו"ל דמזוי נרמזת רחוק, עין שם: [ב] לא ידבר. עין באר היטב. ועין ברמב"ם פרק ה מהלכות דעות איתא, ולא ידבר כשהוא נפנה ואפילו לצד גדול. ובמחזיקי כרכה כתב, שקצא לו מעבדא דרב ספרא דמיתי בברכות ובתמיד, עין שם. ואפשר דהרמב"ם דוקא בשעה שהוא נפנה ממש קאמר דאפילו לצד גדול אסור, והרמ"א שכתב ולא ידבר שם דהינו בבית הכסא, אפשר דבעת שאינו נפנה עדין שרי לצד: [ג] מחצות. עין באר היטב. ועין בגמרא אברהם שכתב בשם הבית יוסף, דבמחצה לצד מערב סגי. וכתב הפגון אברהם, כיון דלהטיל מים שרי ולא קפדינן בפרוע שלפניו, אם כן סגי במחצה שלאחוריו. והבאר היטב קצר בזה, ועין באחרונים ובכבוד שור בברכות האריך בזה הרבה, ושם סבא דהיו לענין בזמן הזה, עין שם. ועל מה שכתב בשולחן ערוך וכן אסור לישן בין מזרח למערב כתב הפגון אברהם בשם מהר"ם ע דהינו ראשה למערב ומרגלותיה למזרח, ולא ידעתי למה השמיטו בבאר היטב. ודאי מי שכתב להגיה בגמרא אברהם, ראשה למערב וטעמא קא שצם, לפי שאמרו דף כ"ב כתב דאדם הראשון היה ראשו למזרח, ועין בשו"ת יעקב חלק א סימן מ"ו, הבאר

באור הלכה

ובכס"מ מונה צניעות למצוה דאורייתא. ודאי באיזה מקומות שמתעצלין בבגדים בית הכסא לרבים, ויש על ידי זה פניה מכשולות, לשמלך שחוקר על ידי זה מדת הצניעות עוד באין על ידי זה לכמה קלקולים. א', פנה מאות ברכות ושמות הקדושים נזכרים בכל עת לבטלה על ידי זה, דהלא ידוע מה שנספק לקמן סימן צ"ב, דאם אינו כול לעמוד על עצמו שעור שעה וחמש תפלות תועבה, וכשיש בית הכסא סמוך לו והוא צריך לנקביו קדם תפלת י"ח לא יתעצל לילך לפנות, מה שאין כן כשאין בית הכסא, והוא צריך לחלוץ תפלו לילך לביתו, בודאי יתעצל בזה ויעצר עצמו עד אחר התפלה אם הוא איש המוני. ואפלו אם הוא בן תורה, שלא יתעצל עצמו לילך ולחפש איה מקום או לילך לביתו עבור זה, על כל פנים יש על ידי זה בטול תפלה בצבור. גם בטול תורה מצוי על ידי זה מאד. גם יש על ידי זה והלבנת פנים, כי יפגעו אחר בתבירו. גם חשש סכנת גפשות, כי עמוד התווך במיא ליד הדיוקן. ועוד פנה וכמה קלקולים. על כן מצוה רבה לסייע בזה כדי להסיר המכשולות האלו מישראל ויזכירו את שמו ית' בקדושה: * ולהטיל מים בכל ענין שרי. ודעת הגר"א דלצד מערב אסור גם בזה, מפני שהשכינה במערב, והוא פורע עצמו בעת הסלת מי רגלים, וכמו שכתב בסעיף ד', אלא ישה עצמו לצד מזרח או לשאר הצדדים, או במקום שיש מחצה סמוך לה וכנ"ל.

גם מלפניו רק טפח, ולא הסכימו עמו (י) הרבה מהאחרונים. ויזהר שלא ילך שם בגדי ויגופו ומנעליו: ה (ז) מגלה. אבל בחצר בכל ענין שרי, כן כתבו הבית יוסף והמגן אברהם. אבל הט"ו הסכים עם מהר"ם אברהם, דבביתו גם כן אסור באמצע החצר בין מזרח למערב, דהלא מגלה הוא באותו מקום, אם לא שמקרב עצמו לצד אחד מהכתלים. וכן כתבו הדרישה ושאר אחרונים: (ח) שאין בו מחצות. אבל אם יש בו מחצות, (יא) ואפלו רק מחצה אחת לצד מערב, ישב בצד המחצה בסמוך לה (יב) [דהינו על כל פנים בתוך ד' אמות], ואחוריו למערב כלפי המחצה, ונפנה שם. (יג) וכן אם הכתל במזרח, ישב בסמוך לה ואחוריו למזרח. (יד) ויש מחמירין בזה, מפני שפרועו שלפניו הוא לצד מערב והשכינה במערב, ובמקום שאפשר טוב להחמיר. כתב הפרי מגדים, דאין שעור לגבה המחצה, רק כל שאין פרועו מגלה על ידי זה שרי: (ט) או איפכא. ויש אומרים (טו) דאיפכא לא, וטוב לזהר בזה: (י) בין מזרח וכו'. משום דהשכינה שורה במערב. (טז) ואפלו אם מחזיר פניו למערב אסור, דמזרח שהוא נגד מערב יש לו גם כן קדושה: ו (יא) בין מזרח וכו'. רק יכון שיהא (יז) ראשה של המטה לצפון ומרגלותיה לדרום. ובתשובת מנחם עזריה פסק, כמו שכתב הנהר פרושה במדבר, שיהא ראשה ומרגלותיה של המטה, זה למזרח וזה למערב, והסכים שם שיהא הראש למערב, וכן כתב בארצות החיים בשם פנה אחרונים. ומכל מקום טוב יותר לבתחלה לנהוג כהשולחן ערוך, כי בתשובת בנין של שמחה כתב בשם הגר"א שאמר, שגם בנות הזר הוא בהגמרא ולא כפרוש הרב מנחם עזריה הנ"ל: (יב) אפלו בשאין וכו'. עין בארצות החיים דבזה אין להחמיר רק בשוכב ערום ובאין קלעים סביב המטה: ז (יג) לא ישב ופניו וכו'. כן צריך לומר, ט"ו ושאר אחרונים: (יד) אלא לצפון וכו'. והוא הדין אם אחוריו כלפי הקרש שרי בהסלת מי רגלים. ועין בגמרא הגר"א שהסכים דאפלו מן הצופים

שער הציון (ד) פרי מגדים: (ה) שערי תשובה: (ו) ברכות ס"ב: (ז) פרי מגדים: (ח) נקרא: (ט) ספרי: (י) משה הודא ומאמר מרדכי וד' אחר ופרי מגדים. ועין שם עוד שכתב דלקטנים לפניו טפחים, וקשטו דאם הולך במקום ומשתינו קצמו גם טפחים לא יגלה, כי אם כפה שאחוריו: (יא) מגן אברהם וארצות החיים ושאר אחרונים: (יב) פרי מגדים: (יג) מגן אברהם ושאר אחרונים: (יד) מוכח מהגר"א בדבור המתחיל, ולהטיל בסופו, וגם הפרי מגדים משקפך בזה: (טז) חיל הקרש: (טז) בית יוסף לדעת הרמב"ם: (יז) לחם חמודות:

באר היטב

(כ) לא ידבר שם. וכל שכן שלא יאכל. איתא בסנהדרין, התקינו שיהא נשים מספרות בבית הכסא משום חזד, עין באבן העזר סימן כ"ב. ובמקום שהן בעיר אין לחשו: (ג) נקביו. אם אינו יכול לפנות, ילך ד' אמות וישב ויעמד וישב עד שיפנה, או יסח דעתו מדברים אחרים, נמרא דשבת. ולא יפנה בעמידה, ספרי פרושה כי תצא: (ד) טפח. משום צניעות, ומלפניו טפחים, משום קלוח מי רגלים. וכתב הב"ח, דנכון להחמיר בחמרת הגרסאות, דהינו מלפניו ומלאחוריו טפח, עין שם: (ט) מחצות. אבל בחצר בכל ענין שרי, בית יוסף. וט"ו בקנטרס אחרון העלה דצריך שיפנה דוקא סמוך למחצה, כפרוש אברהם שדחה הבית יוסף, עין שם. וכתב הפגון אברהם, ומכל מקום נראה לי דעדי המקפת חזקה לא מקרי מחצות לענין זה, עין שם: (י) לא ישב. כן צריך לומר. עין בספר

אדם הראשון ראשו מאין ישראל וגיפו ומכל כו', עין שם. וצריך עיון דרש"י בהגיגה

משנה ברורה

אחד להגיה ידו על ראשו דרך החלון, ובלבד שלא יראה פרועו, וכדלקמן בסעיף ח. ולכנס שם להדיא. אסור (ו) אפלו עם אשתו, אך עם קטן שאין בו דעת מתר לכנס [ארצות החיים]: (ד) לא ידבר. ואם הוא לצד גדול (ה) אפשר דמתר לדבר כל זמן שאין נפנה עדין, אבל בעת שנפנה, אף לצד גדול אסור. ואם אי אפשר לסגר הדלת ואיש אחר רוצה לכנס, (ו) ינחרו זה לזה ולא ידברו. רק הנשים כשהולכות לבית הכסא הקבוע לרבים, כמו בית הכסא שבשדה בימיהם או בחצר בית הכנסת במדינות אלו, התקינו חכמים שיהיו מספרות זו עם זו כדי שישמע קולן מבחוץ ולא יכנס איש לשם ויתיחד עמהן [סנהדרין י"ט]. (ז) ומשמע קצת שם דנכנסות גם כן בשמים בבית הכסא: ג (ה) למשמש. אם אינו יכול לפנות, (ח) ילך ד' אמות וישב ויעמד וישב עד שיפנה, או יסח דעתו מדברים אחרים. (ט) ולא יפנה בעמידה: ד (י) טפח. ולא יותר, משום צניעות. ומלפניו טפחים, דמתוך שהוא דוחק את עצמו לגדולים הוא בא לידי קטנים, וצריך טפחים משום קלוח מי רגלים הנמתין למרחוק. והב"ח כתב דנכון להחמיר שיהיה גם מלפניו רק טפח, ולא הסכימו עמו (י) הרבה מהאחרונים. ויזהר שלא ילך שם בגדי ויגופו ומנעליו: ה (ז) מגלה. אבל בחצר בכל ענין שרי, כן כתבו הבית יוסף והמגן אברהם. אבל הט"ו הסכים עם מהר"ם אברהם, דבביתו גם כן אסור באמצע החצר בין מזרח למערב, דהלא מגלה הוא באותו מקום, אם לא שמקרב עצמו לצד אחד מהכתלים. וכן כתבו הדרישה ושאר אחרונים: (ח) שאין בו מחצות. אבל אם יש בו מחצות, (יא) ואפלו רק מחצה אחת לצד מערב, ישב בצד המחצה בסמוך לה (יב) [דהינו על כל פנים בתוך ד' אמות], ואחוריו למערב כלפי המחצה, ונפנה שם. (יג) וכן אם הכתל במזרח, ישב בסמוך לה ואחוריו למזרח. (יד) ויש מחמירין בזה, מפני שפרועו שלפניו הוא לצד מערב והשכינה במערב, ובמקום שאפשר טוב להחמיר. כתב הפרי מגדים, דאין שעור לגבה המחצה, רק כל שאין פרועו מגלה על ידי זה שרי: (ט) או איפכא. ויש אומרים (טו) דאיפכא לא, וטוב לזהר בזה: (י) בין מזרח וכו'. משום דהשכינה שורה במערב. (טז) ואפלו אם מחזיר פניו למערב אסור, דמזרח שהוא נגד מערב יש לו גם כן קדושה: ו (יא) בין מזרח וכו'. רק יכון שיהא (יז) ראשה של המטה לצפון ומרגלותיה לדרום. ובתשובת מנחם עזריה פסק, כמו שכתב הנהר פרושה במדבר, שיהא ראשה ומרגלותיה של המטה, זה למזרח וזה למערב, והסכים שם שיהא הראש למערב, וכן כתב בארצות החיים בשם פנה אחרונים. ומכל מקום טוב יותר לבתחלה לנהוג כהשולחן ערוך, כי בתשובת בנין של שמחה כתב בשם הגר"א שאמר, שגם בנות הזר הוא בהגמרא ולא כפרוש הרב מנחם עזריה הנ"ל: (יב) אפלו בשאין וכו'. עין בארצות החיים דבזה אין להחמיר רק בשוכב ערום ובאין קלעים סביב המטה: ז (יג) לא ישב ופניו וכו'. כן צריך לומר, ט"ו ושאר אחרונים: (יד) אלא לצפון וכו'. והוא הדין אם אחוריו כלפי הקרש שרי בהסלת מי רגלים. ועין בגמרא הגר"א שהסכים דאפלו מן הצופים

שער הציון (ד) פרי מגדים: (ה) שערי תשובה: (ו) ברכות ס"ב: (ז) פרי מגדים: (ח) נקרא: (ט) ספרי: (י) משה הודא ומאמר מרדכי וד' אחר ופרי מגדים. ועין שם עוד שכתב דלקטנים לפניו טפחים, וקשטו דאם הולך במקום ומשתינו קצמו גם טפחים לא יגלה, כי אם כפה שאחוריו: (יא) מגן אברהם וארצות החיים ושאר אחרונים: (יב) פרי מגדים: (יג) מגן אברהם ושאר אחרונים: (יד) מוכח מהגר"א בדבור המתחיל, ולהטיל בסופו, וגם הפרי מגדים משקפך בזה: (טז) חיל הקרש: (טז) בית יוסף לדעת הרמב"ם: (יז) לחם חמודות:

ביצחק יקרא יס"ר: דמות. מדת חסידות להחמיר בכל ענין. אבל באשה אין אסור לא מהדין ולא ממדת חסידות.